

Doprinos odnosa s vršnjacima razvoju i prilagodbi djeteta

Kolegij:

Inkluzivni pristup odnosu s vršnjacima

Nositelj: Doc.dr.sc. Anamarija Žic Ralić

Diplomski studij Edukacijske rehabilitacije

Doprinos vršnjaka socijalizaciji djeteta:

- ▶ potkrepljuju ili kažnjavaju neke postupke
- ▶ služe kao modeli ponašanja
- ▶ jedan od izvora samoprocjene vlastite efikasnosti

Druženje s vršnjacima pokreče spoznajni razvoj

- ▶ jer prekida djetetovu usmjerenost na sebe
- ▶ razvoj sposobnosti uvažavanja tuđeg mišljenja
- ▶ razvoj socijalne kognicije

Ispitivanje pretpostavke da odnosi s vršnjacima doprinose razvoju djeteta

- ▶ djeca se bolje adaptiraju u prisutnosti prijatelja ili poznatih vršnjaka
- ▶ kvantiteta dječjih prijateljstava i kvaliteta tih prijateljstava (npr. varijacije u podršci i bliskosti) utječu na promjene u dječjoj percepciji, kompetenciji i prilagodbi
- ▶ Utvrđeno je da je **prijateljstvo i kvaliteta prijateljstva** važan prediktor
 - ▶ dječije emocionalne dobrobiti (Parker & Asher 1993) i
 - ▶ prilagodbe tijekom rane i srednje osnovnoškolske dobi

Determinante neprilagođenosti:

- ▶ neprilagođenost primarno proizlazi od karakteristika djeteta
 - ▶ **slučajan model** - obilježja djeteta, uključujući i njegovo ponašanje primarni su uzrok kasnijih problema adaptacije - loši odnosi – slučajna posljedica i ne igraju utjecajnu ulogu u neprilagođenosti.
- ▶ iskustva odnosa s vršnjacima kao potencionalni uzrok
 - ▶ **kausalni model** - istovremeno s obilježjima ponašanja djeteta, iskustvo nepovoljnih odnosa s vršnjacima utječe na oblikovanje kasnije prilagodbe djeteta.

Odbacivanje od strane vršnjaka relativno stabilna karakteristika na temelju koje se mogu očekivati:

- ▶ internalizirani problemi (anksioznost, depresivnost) – više prisutni kod djevojčica
 - ▶ eksternalizirani problemi (npr. rastrešenost u razredu, hiperaktivno-ometajuće ponašanje, delikventno ponašanje- krađa, prijevara, tučnjava i sl.) – emocionalno i impulsivno ili nekontrolirano reagiranje na brojne situacije u razredu – više prisutno kod dječaka
 - ▶ izostajanje iz škole tijekom osnovnoškolskih godina (npr. DeRosier i sur. 1994; Hymel i sur. 1990a);
 - ▶ zadržavanje na istom stupnju razvoja
 - ▶ teškoće prilagodbe tijekom tranzicije u srednju školu (Coie i sur. 1992).
-

Potencijalni učinci vršnjačkog **zlostavljanja** na prilagodbu

- ▶ anksioznost,
- ▶ usamljenost,
- ▶ depresija i
- ▶ školska neprilagođenost

(Boulton & Underwood 1992, Kochenderfer & Ladd 1996b).

Diferencijalni doprinosi odnosa s vršnjacima na prilagodbu

- ▶ Istraživanja doprinosa prijateljstva i vršnjačkog prihvaćanja:
 - ▶ jedinstveno doprinose djetetovoj prilagodbi
 - ▶ Kod adolescenata je usamljenost više povezana s prijateljstvom, a osjećaj izoliranosti s vršnjačkom prihvaćenošću
 - ▶ Kod djece osnovnoškolske dobi prijateljstvo i prihvaćenost imaju zaseban doprinos socioemocionalnoj prilagodbi i školskoj kompetenciji
- ▶ odnosi s vršnjacima specijalizirani s obzirom na vrstu socijalne dobiti koju nude djeci, ali također raznoliki u odnosu na to da neke dobiti mogu biti dobivene iz više od jednog oblika odnosa.

Uspostavljanje kvalitetnih odnosa s vršnjacima temelji se na:

- ▶ Sposobnosti uživljanja u tuđi položaj
- ▶ Vještinama komunikacije
- ▶ Sposobnosti procesiranja socijalnih informacija (PSI)
- ▶ Razumijevanju socijalnih situacija i moralnom prosuđivanju
- ▶ Sposobnosti rješavanja konfliktnih situacija
- ▶ Iskustvu s različitom djecom u različito spoznajno i organizacijski složenim igrama

Na odnose s vršnjacima djeluju i obilježja okoline:

- ▶ Interakcija u velikoj ili maloj skupini,
- ▶ Među poznatom ili nepoznatom djecom,
- ▶ U razredu ili na igralištu
- ▶ U vlastitom domu ili u posjeti i sl.

Na okolinu i odnose djeluje dijete i njegovi postupci – recipročni determinizam (Bandura, 1978)

Odnosi s vršnjacima u djece od 6 do 12 g

- ▶ jedanaestogodišnje dijete 60% vremena provodi s vršnjacima
- ▶ razvijaju individualna prijateljstva, istospolna
- ▶ uživaju u igrama koje uključuju kretanje i koje se brzo završavaju
- ▶ igra postaje spoznajno sve složenija i bolje organizirana
 - ▶ igara s pravilima
 - ▶ suradnička igra
- ▶ razvoj sposobnosti uživljanja u tuđu situaciju
- ▶ kritični prema drugima

Sukobi među vršnjacima osnovnoškolska dob

- ▶ Situaciju promatraju samo sa svoje točke gledišta, egocentrični
- ▶ Pribjegavaju brzoj i primitivnijoj, agresivnoj metodi rješavanja sukoba
- ▶ Neprijateljska agresija (usmjerena na osobu), ugrožava samopoštovanje i ponos
- ▶ Dječaci skloni konfrontirajućoj agresiji – napad na vršnjaka
- ▶ Djevojčice sklonije nekonfrontirajućoj agres. – npr. narušavanja reputacije ili odnosa s drugim vršnjacima

Odnosi s vršnjacima u adolescenciji

- ▶ Izražena potreba za spoznavanjem sebe – među vršnjacima preispituju svoj izgled i ponašanje
- ▶ Većina aktivnosti izvodi se u grupi ili sa grupom, u istospolnim i suprotnospolnim parovima
- ▶ Odnosi unutar grupe postaju izrazito važni
- ▶ Primarna motivacija - upoznati sebe kroz povratnu informaciju od drugih
- ▶ Prihvatanje individualnih razlika

Odnosi s vršnjacima u adolescenciji

- ▶ grupa vršnjaka dolazi na mjesto obitelji
- ▶ grupa vršnjaka – stabilizator u razdoblju brzih promjena – svi prolaze kroz slična iskustva
- ▶ izvor samopoštovanja
- ▶ štiti adolescenta od prisile roditelja
- ▶ izvor povratne informacije – omogućuje usklađivanje onog kakvim se prikazuju i onog kako se osjećaju

